

Rimski jantarni predmeti s Ptuja

Mojca VOMER GOJKOVIČ

Izveček

Med večja rimska najdišča s predmeti iz jantarja lahko prištevamo *Colonia Ulpia Traiana Poetovio*, kjer je bil jantar najden predvsem kot pridatek v grobovih ali ob njih, nekaj pa je tudi naključnih najdb.

Konec prejšnjega stoletja so shranjevali arheološke najdbe s ptujsko-ormoškega območja v Deželnem muzeju v Gradcu, kjer je ostalo veliko jantarnih najdb predvsem z rimskega grobišča na Hajdini. Jantarne predmete, odkrite na grobiščih Petovione po ustanovitvi muzeja na Ptuj 1893, hrani Pokrajinski muzej v Ptuj.

V grobovih rimske Petovione je bilo največkrat pridenih več jantarnih predmetov. Med lepo oblikovanimi prstani je veliko takih s plastično upodobitvijo ženskega portreta ali z motivom ležečega psa. V grobovih 1. in 2. st. so najpogostejše preslice iz jantarnih jagod, nanizanih na bronasto iglo. Pogost pridatek so jantarne školjke in jantarne škatlice. Večkrat se pojavljajo še neobdelani kosi jantarja in kosi s sledovi začetne obdelave.

Trgovina s temi predmeti, ki so zelo blizu izdelkom akvilejskih delavnic, je bila tu živahna od 1. do 3. st. Vendar pa Petoviona vedno znova preseneča in še neobdelani kosi jantarja morda nakazujejo tudi takšno obrtniško dejavnost.

Prostor obeh občin, ormoške in ptujске, je že od nekdaj znan po arheoloških ostalinah. Ugodna geografska lega tega območja med Alpami in Vzhodom ter Panonijo in Italijo je omogočala poselitev že v prazgodovini in se nadaljuje še zdaj. Skozi to pokrajino je potekala znamenita jantarska pot, ob kateri leži mesto Ptuj.

Med večja najdišča s predmeti iz jantarja lahko prištevamo rimsko *Colonia Ulpia Traiana Poe-*

Abstract

The Roman site with most amber objects in Slovenia is the modern town Ptuj, the Roman *Colonia Ulpia Traiana Poetovio*. Amber objects were found there especially in graves or beside them. There are also some casual finds.

At the end of the 19th century the archaeological finds from the Ptuj-Ormož district were brought to the Landesmuseum at Graz. A lot of amber finds from the Roman cemetery at Hajdina are kept there. The amber objects found in the graves of Poetovio after the foundation of the museum at Ptuj in 1893, are kept in the Pokrajinski muzej at Ptuj.

The graves of Roman Poetovio with amber finds contained in most cases more than one such object. Several nicely designed rings are adorned with a head of woman or with a lying dog. In the graves of the 1st and the 2nd centuries rocks made of amber beads on bronze wire appear most often. Some finds represent rough amber pieces and pieces with traces of initial elaboration.

The trade in these objects, which are very close to the products of the workshops of Aquileia, was lively here from the 1st to the 3rd centuries. Taking into consideration the finds of rough amber pieces and that Poetovio every year brings new surprises, the possibility of a local elaboration of amber objects can not be excluded.

tovio, kjer pa je bil jantar najden predvsem kot pridatek v grobovih ali ob njih, nekaj pa je tudi naključnih najdb; zanje lahko sklepamo, da so bile tudi najdene na grobiščih.¹

Konec prejšnjega stoletja so shranjevali arheološke najdbe s ptujsko-ormoškega območja v Deželnem muzeju v Gradcu. Tako je ostalo tam tudi veliko jantarnih najdb predvsem z rimskega grobišča na Hajdini.²

¹ Del jantarnih najdb, ki jih hrani Pokrajinski muzej Ptuj, je podrobneje obdelala že Vladimira Bertonec-Kučar v članku *Nakit iz stekla in jantarja*, *Arh. vest.* 30, 1979, 254 ss.

² Zahvaljujem se zaposlenim v Štajerskem deželnem muzeju Joanneum v Gradcu, ker so mi omogočili fotografiranje predmetov in vpogled v inventarno knjigo.

Sl. 1: Ptuj. Tri jantarne jagode.
Abb. 1: Ptuj. Drei Perlen aus Bernstein.

Zanimive so različne jagode, enostavne in okrašene (katalog št. 1; sl. 1),³ ter 7 jantarnih obeskov različnih oblik (katalog št. 6; sl. 2).

V grobovih, za katere so se ohranili najdiščni podatki,⁴ je bilo pridanih več jantarnih predmetov.

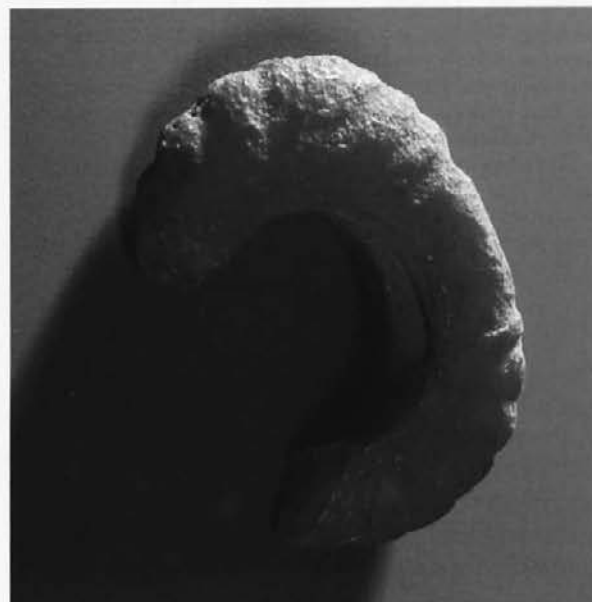

Sl. 2: Hajdina, Pleteršek, grob 16/1890. Jantarni obeski.
Abb. 2: Hajdina, Pleteršek, Grab 16/1890. Anhänger aus Bernstein.

V grobu 1, ki ga je na Hajdinskem polju izkopal Franc Ferk (katalog št. 4),⁵ so bili najdeni štirje jantarni prstani, od katerih ima eden na vrhu plastično upodobljeno žensko glavo, drugi pa Amorja z levjo kožo. Časovno jih umeščamo v 1. st.

Sl. 3: Hajdina, Cvetko, grob 24/1891. Jantarna preslica.
Abb. 3: Hajdina, Cvetko, Grab 24/1891. Spinnrocken aus Bernstein.

Sl. 4: Hajdina, Marušek/1891. Narebren jantaren prstan.
Abb. 4: Hajdina, Marušek/1891. Gerippter Fingerring aus Bernstein.

³ Vse predmete je fotografiral Bine Kovačič.

⁴ Podatki o nekaterih predmetih so prepisani iz dnevnikov Franca Ferka in Martina Vnuka.

⁵ *Jahresbericht des steiermärkischen Landesmuseums Joanneum*, Graz (v nadaljevanju *Jber. Joann.*) 1890 (1891) 49; Inventarna knjiga LMJG (v nadaljevanju Inv. knj. LMJG); grobove s Hajdine bo objavila Janka Istenič v delu *Zahodna grobišča Petovione*, Katalogi in monografije 30 (v pripravi).

Sl. 5: Hajdina, Kralj, grob 6/1895. Poševno našlebljena jantarna igla.

Abb. 5: Hajdina, Kralj, Grab 6/1895. Schräg gerillte Nadel aus Bernstein.

Zanimiv je tudi grob 18, izkopen leta 1893 (katalog št. 13);⁶ v njem sta bili jantarni ploščici, prva s plastično upodobljeno dekliško glavo v profilu in druga s plastično upodobljeno ribo na eni ter z vrezanimi vejami na drugi strani. Iz istega groba so tudi jantarna amforica in dve jantarni

Sl. 6: Ptuj. Jantaren polizdelek.

Abb. 6: Ptuj. Halbfabrikat aus Bernstein.

školjki. Grobni pridatki sodijo v drugo polovico 1. in v začetek 2. st.

Pogost pridatek v teh grobovih so na bronasto iglo nanizane jantarne jagode, imenovane preslice (npr. katalog št. 9; sl. 3). Bile so pridane v grobove iz 1. in 2. st. Pogosto se v njih nahajajo tudi različno oblikovane igle (npr. katalog št. 17; sl.

Sl. 7: Ptuj. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo ležečega psa.

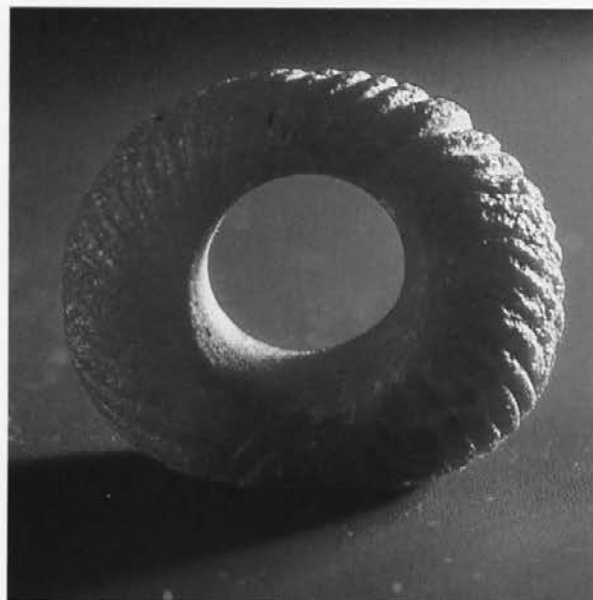
Abb. 7: Ptuj. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines liegenden Hundes.

Sl. 8: Zgornja Hajdina. Jantarni predmeti iz groba 24/1973.

Abb. 8: Zgornja Hajdina. Gegenstände aus Bernstein aus Grab 24/1973.

⁶ *Iber. Joann.* 1893, 42; Inv. knj. LMJG.

Sl. 9: Zgornja Hajdina, grob 24/1973. Poševno narebren jantaren prstan.

Abb. 9: Zgornja Hajdina, Grab 24/1973. Schräg gerippter Fingerring aus Bernstein.

5) in različni prstani (npr. katalog št. 11; sl. 4), prav tako pa se večkrat pojavljajo še neobdelani kosi jantarja in kosi s sledovi začetne obdelave;⁷ nekaj jih hrani tudi Pokrajinski muzej Ptuj (npr. katalog št. 22; t. 1: 7; sl. 6).⁸

Sl. 11: Zgornja Hajdina, grob 24/1973. Jantaren obesek.

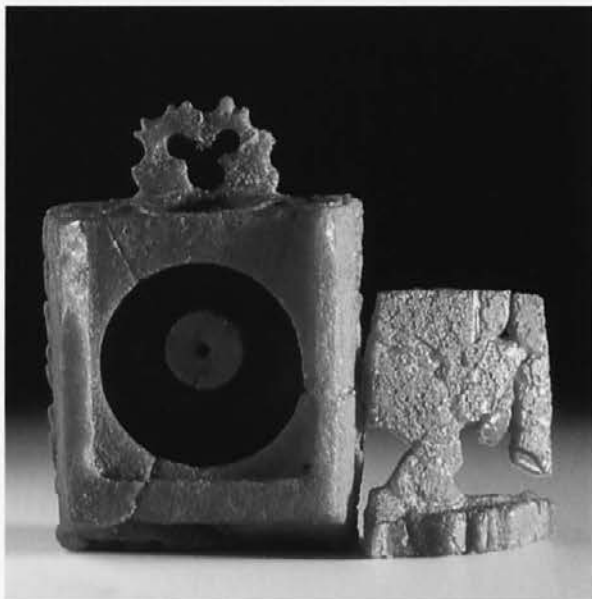
Abb. 11: Zgornja Hajdina, Grab 24/1973. Anhänger aus Bernstein.

Sl. 10: Zgornja Hajdina, grob 24/1973. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo ležečega psa.

Abb. 10: Zgornja Hajdina, Grab 24/1973. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines liegenden Hundes.

Okolica III. mitreja na Zgornjem Bregu je eno najbogatejših najdišč Petovione. Med drugimi predmeti so bili tu najdeni tudi: jantarna škatlica brez pokrova (katalog št. 22; t. 1: 8),⁹ prstan, okrašen s prečnimi rebri (katalog št. 23;

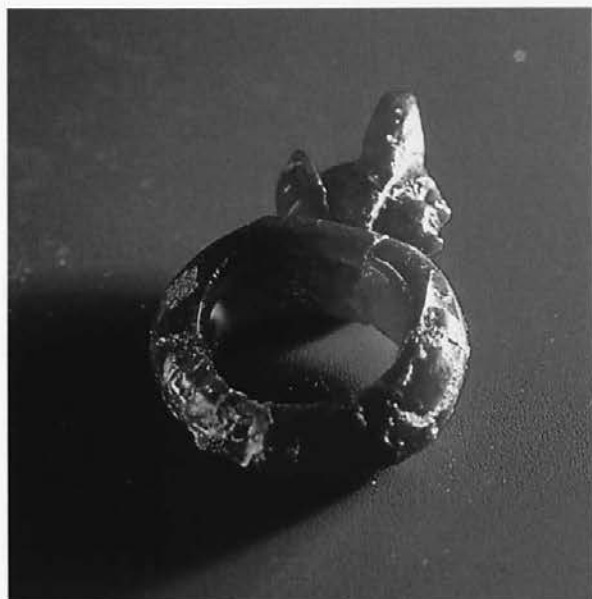
Sl. 12: Zgornja Hajdina, grob 24/1973. Jantarna škatlica s pokrovom.

Abb. 12: Zgornja Hajdina, Grab 24/1973. Schachtel aus Bernstein mit Deckel.

⁷ Vse risbe so delo Nejke Uršič Jesenik in Marije Lubšina Tušek.

⁸ Bertoncely-Kučar (op. 1) t. 4: 16.

⁹ Ib., 264, t. 4: 15.

Sl. 13: Ptuj, Rabelčja vas, parc. št. 200, grob 210/1978. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo ženske glave.

Abb. 13: Ptuj, Rabelčja vas, Parz. Nr. 200, Grab 210/1978. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines Frauenkopfes.

t. 1: 11),¹⁰ prstan s plastično upodobitvijo ležečega psa (katalog št. 24; t. 1: 12; sl. 7) in nekaj

Sl. 14: Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo Amorja s krilci.

Abb. 14: Ptuj, Gasilski dom, Grab 5/1977. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung des Amors mit Flügeln.

jantarnih jagod (katalog št. 18): valjaste (t. 1: 1), ploščate (t. 1: 2), sodčaste (t. 1: 3).¹¹

Sl. 15: Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo ženske glave.

Abb. 15: Ptuj, Gasilski dom, Grab 5/1977. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines Frauenkopfes.

Sl. 16: Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo Amorja in Psihe.

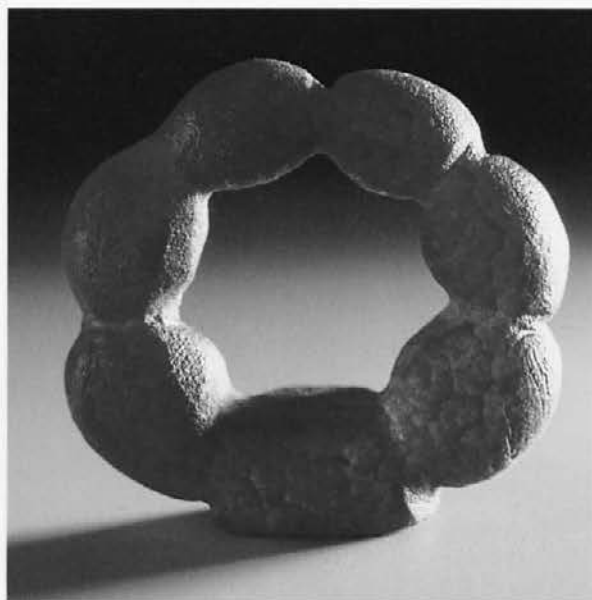
Abb. 16: Ptuj, Gasilski dom, Grab 5/1977. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung von Amor und Psyche.

¹⁰ Ib., 263, t. 4: 10; M. Vomer Gojkovič, v: *Nakit. Magična moč oblike = Nakit. Jewelry. Magic Power of Shape* (1992) 93, sl. 33.

¹¹ Bertonec-kučar (op. 1) t. 4: 2-4,9; B. Jevremov, *Nakit v rimskem obdobju*, v: *Nakit skozi arheološka obdobja* (1983) 35, št. 55, sl. 26; Vomer Gojkovič (op. 10) 94, sl. 36.

Sl. 17: Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977. Jantaren prstan.
Abb. 17: Ptuj, Gasilski dom, Grab 5/1977. Fingerring aus Bernstein.

Sl. 18: Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977. Jantaren prstan z odebelitvami.
Abb. 18: Ptuj, Ptuj, Gasilski dom, Grab 5/1977. Fingerring aus Bernstein mit Verdickungen.

Eden najbogatejših grobov z jantarnimi pridatki je bil najden leta 1973 na Zgornji Hajdini (katalog št. 33; sl. 8).¹² Ob običajnih predmetih, ki so jih polagali k pokojniku, so bili v tem grobu tudi reliefni jantarni prstani. Motiv s plastično upodobljeno žensko glavo se v petovionskih grobo-

vih večkrat ponavlja, prav tako motiv ležečega psa (t. 2: 3; sl. 10) in narebreni prstani (t. 2: 2; sl. 9). V ta grob sta bili pridani tudi dve ploščici: obešek z vrezanim okrasom (t. 2: 7; sl. 11) in ploščica s plastično upodobljeno ležečo psico z mladičema. Pogost pridatek so jantarne školjke (t. 2: 4),

Sl. 19: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo ležečega psa.
Abb. 19: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines liegenden Hundes.

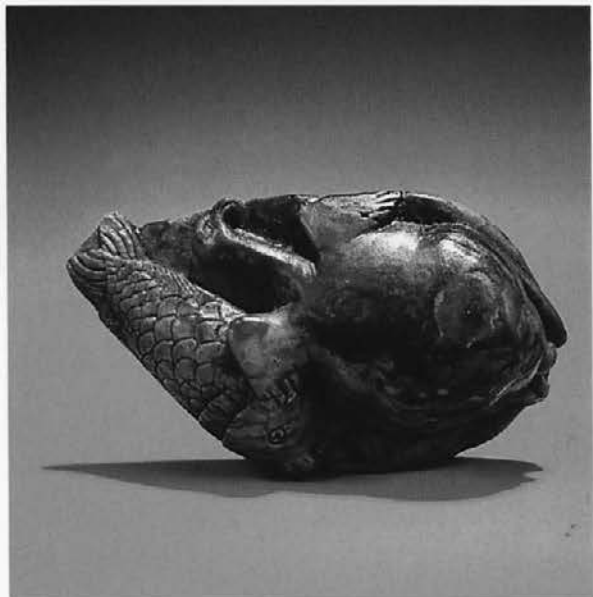

Sl. 20: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Jantaren prstan s plastično upodobitvijo dečka s psom.
Abb. 20: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Fingerring aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines Jungen mit Hund.

¹² Grob bo v celoti objavila Zorka Šubic.

Sl. 21: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Jantarna škatlica.
Abb. 21: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Schachtel aus Bernstein.

Sl. 22: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Jantaren pladenj s plastično upodobitvijo ribe in gosi.
Abb. 22: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Plättchen aus Bernstein mit plastischer Darstellung eines Fisches und einer Gans.

preslice (t. 2: 8) in jagode (t. 2: 5). Posebnost tega groba so tri igralne kocke z vrezanimi pikami (t. 2: 6). Jantarna škatlica s pokrovom je okrašena z rastlinsko kito, ki ima v sredini zadnje stene glavo Meduze, v sredini škatlice pa je stebriček (sl. 12). Uporabljali so jo verjetno za shranjevanje prstanov. Pokojnemu je bila pridana tudi jantarna steklenička - dišavnica z držajema, čepkom in podstavkom (t. 2: 9). Na sprednji strani jo ovija list. To grobno celoto uvrščamo v 2., 3. st.

Drugi bogat grob je bil najden pri gradnji gasilskega doma leta 1977 (katalog št. 37).¹³ Vseboval je štiri reliefne jantarne prstane: z upodobitvijo Amorja s krilci (t. 2: 10; sl. 14), ležečega psa (t. 2: 11), ženske glave (t. 2: 12; sl. 15) ter Amorja in Psihe (t. 2: 15; sl. 16). Tu so bili najdeni tudi gladki jantarni prstani (t. 2: 13; sl. 17) ter prstan z okroglimi odebelitvami (t. 2: 14; sl. 18). Pridani so bili tudi dve jantarni preslici (t. 2: 16, 17) in z vrezi oblikovan kos jantarja (t. 2: 18). Ta grob je datiran v 1., 2. st.

Tudi na grobišču v Rabelčji vasi so bili v več grobovih pridani jantarni predmeti, med njimi prstan

z upodobljeno žensko glavo (katalog št. 35; t. 1: 17; sl. 13) in z vrezi okrašena jantarna jagoda (katalog št. 36; t. 1: 18).¹⁴

Jantarni prstan z grobišča pri Dijaškem domu v Rabelčji vasi (katalog št. 38) je bil najden v neposredni bližini izropanega, z opeko zidanega groba (t. 3: 1).

Jantar je bil pogost pridatek tudi na bližnjem rimskem žganem grobišču, odkritem leta 1981. S tega grobišča sta bogata ogrlica z jantarnim plastičnim obeskom (katalog št. 39; t. 3: 3)¹⁵ in ogrlica iz sedmih velikih jantarnih jagod (katalog št. 43), ki spadata v časovni okvir 2. oziroma 3. st.

Enako je datiran tudi grob 1, odkrit leta 1982 v Mežanovi ulici (katalog št. 40); v njem je bil med zlatimi in srebrnimi najdbami tudi obesek iz jantarja (t. 3: 2).¹⁶

Zaključim naj z zelo bogatima grobovoma z jantarnimi predmeti iz druge polovice 1. in začetka 2. st., najdenima na obvoznici v bližini gasilskega doma leta 1988.¹⁷ V skeletnem grobu (katalog št. 41) sta bila najdena ogrlica iz jantarnih in dveh steklenih jagod (t. 3: 5) in jantaren obesek v ob-

¹³ B. Jevremov, *Var. spom.* 22, 1979, 293 s., sl. 43, 44; isti (op. 11) 35, št. 47, 50-54, 56, 59, sl. 24, 27, 23, 25, 29; isti, *Novosti o obrtniških dejavnostih in nekaj drobcev iz arheoloških izkopavanj v letih 1970-1980*, *Ptuj. zbor.* 5, 1985, 422 s., t. 5.

¹⁴ Z. Kujundžić, *Var. spom.* 22, 1979, 303 ss; ista, *Poetovijske nekropole*, *Kat. in monogr.* 20 (1982) 35, t. 16: 12; 32: 7; str. 57, št. 8, t. 31: 5; Jevremov (op. 11) 35, št. 48; Vomer Gojkovič (op. 10) 95, sl. 39.

¹⁵ I. Tušek, *Zlati nakitni predmeti v rimskih grobovih na Ptujju*, *Ptuj. zbor.* 5, 1985, 406, t. 4: 3.

¹⁶ *Ib.*, 407, t. 7: 6.

¹⁷ I. Tušek, *Var. spom.* 31, 1989, 231 s.; isti, *Rimsko grobišče na novi obvoznici ob Potrčevi cesti v Ptujju*, v: *Ptujski arheološki zbornik* (1993) 394 ss, t. 14; 17: 1-8; sl. 18-22.

Sl. 23: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Jantarna školjka.
Abb. 23: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Muschel aus Bernstein.

Sl. 24: Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988. Steklenička s plastično upodobitvijo genijev.
Abb. 24: Ptuj, Obvoznica, Grab 7/1988. Fläschchen aus Glas mit plastischer Darstellung von Genien.

liki škatlice (t. 3: 4). V žganem grobu (katalog št. 42) se spet pojavlja prstan s plastično upodobitvijo ležečega psa (t. 3: 6; sl. 19) in prstan s podobo dečka, ki se igra s psom (t. 3: 10; sl. 20), poleg njiju pa še naslednji predmeti iz jantarja: igla (t. 3: 8), preslica (t. 3: 9), tulasta kozmetična posodica (t. 3: 12), toaletna škatlica brez pokrova (t. 3: 11; sl. 21), pladenj z reliefno upodobitvijo ribe in gosi (t. 3: 13; sl. 22) ter školjka (t. 3: 7; sl. 23). V tem grobu je bila tudi od vročine deformirana steklenička s portreti genijev (t. 3: 14; sl. 24).

Bogastvo rimske Petovione se kaže tudi v številu grobov z jantarnimi pridatki. Ob lepo oblikovanih prstanih s plastičnimi upodobitvami ženskih portretov in motiva ležečega psa se tu pojavlja večje število jantarnih preslic, igel in kozmetičnih predmetov. Trgovina s temi predmeti, ki so zelo blizu izdelkom akvilejskih delavnic, je bila tu živahna od 1. do 3. st. To potrjuje tudi trgovina z drugim trgovskim blagom, ki je cvetela v tem času. Vendar pa Petoviona vedno znova preseneča in še neobdelani kosi jantarja morda nakazujejo tudi takšno obrtniško dejavnost.

KATALOG

1. Ptuj (sl. 1)¹⁸
 - jagoda (vijček), velika ploščata, preluknjana, jantar rjavordeče barve, brez podatkov, LMJG brez št.
 - jagoda (vijček), velika ploščata, preluknjana, jantar rjavordeče barve, brez podatkov, LMJG brez št.
 - jagoda (vijček), velika, preluknjana, jantar rjavordeče barve, brez podatkov, LMJG brez št.
 - preslica, jantar, brez podatkov, LMJG 839.
2. Hajdina, Jošt (križišče - vzhod), grob 17/1890¹⁹
 - novci, Tit
 - prstan, jantar, LMJG brez št.
 - deli žeblijev, železo, LMJG brez št.
 - steklo, LMJG brez št.
 - keramika: sklede, vrči itd., LMJG brez št.
 - ogledalo, LMJG brez št.
3. Hajdina, Graher, grob (sarkofag, svinčen sarkofag)²⁰
 - novci
 - prstan, jantar, LMJG brez št.
 - prstan, jantar, LMJG brez št.
 - pečatni prstan, LMJG brez št.
 - solznica, LMJG brez št.
4. Hajdina, grob 1/1890 (Hajdinsko polje)²¹
 - prstan, gladek, s plastično upodobitvijo ženske glave, jantar rdeče barve, LMJG 3609
 - prstan, gladek, s plastično upodobitvijo Amorja z levjo kožo, jantar rdeče barve, LMJG 3610

¹⁸ Inv. knj. LMJG.

¹⁹ F. Ferk, *Dnevnik* (1890) 35.

²⁰ Ferk (op. 19) 83.

²¹ Glej op. 5.

- *prstan*, gladek, na vrhu sploščen in ravno odrezan, jantarni rdeče barve, LMJG 3611
- *prstan*, gladek, na vrhu sploščen in ravno odrezan, s tabulo ansato, jantarni rdečerrjave barve, LMJG 3612
- jagoda, valjasta, preluknjana, gagat, LMJG 3613
- keramika, LMJG 826
- keramika, LMJG 828
- keramika, LMJG 832
- keramika, LMJG 834.

5. Ptuj/1890 (Hajdinsko polje, grob 1 ?)²²
 - *gumbek*, sestavljen iz štirih ploščic, srednji sta večji in nazobčani, preluknjani, jantarni rdeče barve, LMJG 3614.

6. Hajdina, Pleteršek, grob 16/1890²³
 - sedem *kosov nakita*, obeski različnih oblik, s plastičnimi upodobitvami, jantarni močne rdeče barve, LMJG 3615 (sl. 2)
 - kosti, lobanja, LMJG 3616-3617.

7. Ptuj, Joh. Graher, grob 15/1889-1890²⁴
 - *kos*, prelomljen na dva dela, jantarni močne rdeče barve, LMJG 3659
 - pasni našitek, bron
 - trak, bron.

8. Hajdina/1891²⁵
 - stilus, kost, LMJG 3660
 - del rogovja, LMJG 3661
 - *preslica*, jantarni, LMJG 3662
 - obdelana kost, LMJG 3663-3664.

9. Hajdina, Cvetko, parc. 446, grob 24/1891²⁶
 - del žare, steklo, LMJG 2323
 - palčka, steklo, LMJG 2324
 - *preslica*, valjaste in ploščate jagode so nanizane na zgornji del dolge bronaste igle, ki je na spodnjem delu trakasto oblikovana, jantarni rdeče in rjavordeče barve, LMJG 3668 (sl. 3)
 - ključavnica, bron, LMJG 7133-7134
 - različni predmeti, železo, bron, LMJG 7137-7149.

10. Hajdina, Štrafela, grob 20/1891²⁷
 - novc
 - oglata steklenica, steklo, LMJG 2265-2266
 - kost, LMJG 3674-3675
 - *igla*, masivna, dolga, zlomljena na dva kosa, jantarni rdeče barve, LMJG 3676
 - lonec, LMJG 4732
 - triročajni vrč, lonček, trije veliki vrči, LMJG 5362-5366
 - bron: pušica za ličilo s pokrovom ali črnilnik, okov ključavnice, dva kosa pločevine - deli pušice (?), železo: kratak meč, nož brez konice, zapah (?), sekira, LMJG 7258-7263.

11. Hajdina, Marušek/1891²⁸
 - *preslica*, skupaj 25 jagod, nanizanih na bronasto žico, valjaste jagode se na vsaki strani zaključujejo s ploščato jagodo, v sredini je velika ploščata jagoda, jantarni rjavordeče barve, LMJG 3677
 - *prstan*, prečno narebren, odebeljen, na vrhu sploščen in ravno odrezan, spodnji del odlomljen, jantarni svetlorjave barve, LMJG 3678 (sl. 4).

12. Hajdina, Cvetko/1892²⁹
 - *prstan*, gladek, na vrhu sploščen in ravno odrezan, jantarni rjavordeče barve, LMJG 3683
 - *ploščica*, okrogla, jantarni, LMJG 3688.

13. Hajdina, Graha(e)r, grob 18/1893³⁰
 - steklo, LMJG 2552-2554
 - *ploščica* s plastično upodobitvijo deklinške glave v profilu, jantarni rdeče barve, LMJG 3842
 - *ploščica* s plastično upodobitvijo ribe na eni in z rezanimi vejami na drugi strani, jantarni rdeče barve, LMJG 3843
 - *amforica*, plastično upodobljen spodnji del, jantarni rjave in rdeče barve, LMJG 3844
 - *školjka*, poškodovana, jantarni rdeče barve, LMJG 3845
 - *školjka*, poškodovana, jantarni rdeče barve, LMJG 3846
 - *jantar* (?), LMJG 3847
 - verižica, srebro, LMJG 7622
 - okrogel okov ključavnice, LMJG 7623
 - ročaj ponve, LMJG 7624
 - fibula, LMJG 7625
 - kvačica, bron, LMJG 7626
 - žebelj, železo, LMJG 7627.

14. Hajdina, Senekovič, grob 18/1893³¹
 - *falus*, plastično upodobljen, jantarni svetlorjave barve, LMJG 3850.

15. Hajdina, Pleteršek, grob 6/1893 (skeleton ?)³²
 - del *igle*, jantarni rdeče barve, LMJG 3858
 - oljenka MB, LMJG 5996
 - železo, LMJG 7687
 - železo, LMJG 7688-MB.

16. Hajdina, Špoljar, grob 3/1895 (skeleton)³³
 - novc, Neron
 - dva dela *preslice*, ploščate jagode so nanizane na bronasto iglo s stožčastim zaključkom na eni strani, jantarni rdeče barve, LMJG 3969
 - LMJG 9389.

17. Hajdina, Kralj, grob 6/1895³⁴
 - novc, Vespazijan
 - trije kosi *igle*, poševno nazlebljeni, jantarni rdeče barve, LMJG 3977 (sl. 5)

²² Glej op. 18.

²³ Glej op. 18.

²⁴ Ferik, *Dnevnik* (1891) 189; Inv. knj. LMJG.

²⁵ *Jber. Joann.* 1891, 37; Inv. knj. LMJG.

²⁶ *Jber. Joann.* 1891, 37; Inv. knj. LMJG.

²⁷ Ferik (op. 19) 199-201; Inv. knj. LMJG.

²⁸ *Jber. Joann.* 1892, 34; Inv. knj. LMJG.

²⁹ Glej op. 28.

³⁰ *Jber. Joann.* 1893, 42; Inv. knj. LMJG.

³¹ Glej op. 30.

³² Glej op. 30.

³³ Glej op. 18.

³⁴ Glej op. 18.

- LMJG 8546
 - LMJG 8547
 - LMJG 8548.
18. Ptuj³⁵
- del jagode, valjaste, preluknjane, jantar, brez podatkov, R brez št. (t. I: 1)
- jagoda, ploščata, preluknjana, jantar, R 961 (t. I: 2)³⁶
- jagoda, sodčasta, preluknjana, jantar, brez podatkov, R brez št. (t. I: 3).
19. Ptuj (Zgornji Breg)³⁷
- obesek v obliki falusa, jantar, R 958.
20. Zgornji Breg, parc. 290/1/1903, prostor 14 pri stavbi A, grob (skeleten)^{38,39}
- novec Herenija Etruska iz kovnice Viminacij
- preslica, poševno nažlebljena podolgovata jagoda je nataktnjena na bronasto žico, glavica na koncu je profilirana, jantar, R 979 (t. I: 5)
- preslica, odlomka poševno nažlebljene jagode, nataktnjene na bronasto žico, jantar, R 980 (t. I: 4).
- preslica, skupaj 8 jagod, valjaste in ploščate jagode, med njimi tudi kratka, valjasta iz gagata, so nanizane na bronasto žico, jantar, R 981 (t. I: 6).
22. Ptuj (parc. 290/1916 ?)⁴⁰
- kos, obrezan, na zgornji ploskvi ima vrezanih več krožnic s piko v sredini, jantar rdečerjave barve, R 983 (t. I: 7; sl. 6)
- škatlica brez pokrova, ima obliko na pol prerezane šeststranične prizme, jantar rumenorjavordeče barve, R 985 (t. I: 8).
23. Ptuj (parc. 290/1903 ?)⁴¹
- prstan, prečno narebren, na vrhu gladko pravokotno sploščen in ravno odrezan, jantar rjave barve, R 997 (t. I: 11).
24. Ptuj (parc. 290/1/1904 ?)⁴²
- prstan, gladek, s plastično upodobitvijo ležečega psa, jantar rjave barve, R 1000 (t. I: 12; sl. 7).
25. Zgornji Breg, parc. 290/1908-1909⁴³
- jagoda, ploščata, preluknjana, jantar rumenorjave barve, R 3411 (t. I: 9).
26. Ptuj (Panorama ?)⁴⁴
- prstan, gladek, v ploskev na vrhu ima vrezan motiv črke S, jantar (?) rumene barve, R 8264 (A 830) (t. I: 10).
27. Ptuj, parc. 230/6, grob II/1961 (skelet v sarkofagu)⁴⁵
- uhani, zlato, R 10516
- sedem jagod, valjaste, gagat, R 10517
- dva kosa lasnice, kost, R 10517
- del lasnice, jantar, R 10517.
28. Ptuj, Ljutomerska cesta, parc. 240/3, grob I/1962 (žgan)⁴⁶
- novec, Antonin Pij ?
- dva vrča, R 10658-10659
- vrček, R 10660
- pet krožnikov, R 10661-10665
- dišavnica, steklo, R 10666
- pet kadilnic, R 10667-10671
- dve čašici, R 10672-10673
- deli vrčka in oljenke, R 10674
- oljenka, R 10675
- dva kosa lasnice, jantar rumenzlate barve, R 10676 (t. I: 13)
- pokrov, R 10677
- posoda, velika, R 10678.
29. Zgornji Breg, parc. 293, grob 27/1963 (skeleten)⁴⁷
- dvanajst jagod, valjasta, ploščate in dve v obliki obeska, jantar, dve iz steklene paste, R 10680
- tri zapestnice, bron, R 10681.
30. Ptuj, Naselje bratov Reš, parc. 517/16 - Krčevina, grob I/1966 (žgan)⁴⁸
- vrček, R 11255a
- ploščica z verižico in jagodami, zlato, steklena pasta, R 11256
- žlička, toaletna, jantar rdečerjave barve, R 11257 (t. I: 14).
31. Ptuj, Spodnji Breg, parc. 318/3, grob I/1967 (skelet v sarkofagu)⁴⁹
- novec, Klavdij
- dva klina, železo, R 11307
- vrček, steklo, R 11308
- steklenička, steklo, R 11309
- ploščica, svinec, R 11310

³⁵ Bertoncelj-Kučar (op. 1) 267, št. 15, 8, 9, t. 4: 3,2,4.

³⁶ I. Mikl Curk, *Poetovio* 1, Kat. in monogr. 13 (1976) 21, št. 961.

³⁷ Mikl Curk (op. 36) 21, št. 958, t. 29: 2.

³⁸ V. Skrabar, *Römische Funde in Pettau, Jb. Zent. Komm.* 2, 1904, 200, Fig. 143; M. Abramič, *Poetovio* (1925) 127; Mikl Curk (op. 36) 22, št. 979, 980, 981, t. 27: 21,24; Bertoncelj-Kučar (op. 1) 267, št. 12-14, t. 4: 11-13.

³⁹ J. Wielowiejsky, *Rocche in ambra del periodo imperiale romano, Quad. Friul. Arch.* 4/1, 1994, 103 ss, fig. 3: 1-3.

⁴⁰ Bertoncelj-Kučar (op. 1) 267, št. 5, 6, t. 4: 16,15; Mikl Curk (op. 36) 22, št. 983, 985, t. 31: 1,2.

⁴¹ Bertoncelj-Kučar (op. 1) 267, št. 10, t. 4: 10; Mikl Curk (op. 36) 22, št. 997, t. 29: 16; Vomer Gojkovič (op. 10) 93, sl. 33.

⁴² Bertoncelj-Kučar (op. 1) 263, 267, št. 11, t. 4: 9; Mikl Curk (op. 36) 22, št. 1000, t. 29: 49; Jevremov (op. 11) 35, št. 55, sl. 26; Vomer Gojkovič (op. 10) 94, sl. 36.

⁴³ Bertoncelj-Kučar (op. 1) 267, št. 7, t. 4: 1; Mikl Curk (op. 36) 43, št. 3411.

⁴⁴ Mikl Curk (op. 36) 54, št. 8264.

⁴⁵ I. Mikl, *Vár. spom.* 8, 1960-1961 (1962) 248; Vomer Gojkovič (op. 10) 91, sl. 23.

⁴⁶ I. Mikl, *Vár. spom.* 9, 1962-1964 (1965) 151 s; Z. Šubic, *La nécropole romaine à Poetovio*, Inv. Arch. Jug. 14 (1972) Y 135.

⁴⁷ I. Mikl, *Vár. spom.* 9, 1962-1964 (1965) 183 s; ista, *Čas. zgod. narod.* 2, 1966, 56, t. 6: 22.

⁴⁸ Z. Šubic, *Vár. spom.* 11, 1966 (1967) 126 s; ista (op. 46) Y 136.

⁴⁹ Z. Šubic, *Vár. spom.* 12, 1967 (1969) 94; ista (op. 46) Y 137.

- steklenička, steklo, R 11311
 - aplika, bron, R 11312
 - *preslica*, valjaste in ploščate jagode so nanizane na upognjeno bronasto žico, jantar rjave, rumenozlate in rdečkaste barve, R 11313 (*t. 1: 15*)
 - polovica *jagode*, diskaste, preluknjane, jantar rdečerjave barve, R 11314 (*t. 1: 16*)
 - tulec, R 11315
 - trije krožniki, R 11316-11318
 - dve kadilnici, R 11319-11320
 - lonček, R 11321.
32. Spodnja Hajdina, parc. 1112 in 1114/1972⁵⁰
- *žlička*, toaletna, jantar, R 12367.
33. Zgornja Hajdina, grob 24/1973 (dva skeleta v sarkofagu) (*sl. 8*)⁵¹
- *preslica*, ena ploščata, konveksna in trinajst valjastih jagod je nanizanih na železno žico, poškodovana, jantar rdečerjave barve, R 12788
 - *prstan*, gladek, na vrhu ravno odrezan, z vdolbinico s kovinsko in steklenima ploščicama, jantar rumenorjave barve, R 12789 (*t. 2: 1*)
 - del *prstana*, gladkega, s plastično upodobitvijo ženskega doprsja, jantar zlatorumenordeče barve, R 12790
 - *prstan*, poševno nazlebljen, na vrhu ravno odrezan, jantar rjave barve, R 12791 (*t. 2: 2; sl. 9*)
 - *prstan*, narebren, s plastično upodobitvijo ležečega psa, jantar zlatorumenorjave barve, R 12792 (*t. 2: 3; sl. 10*)
 - *obesek*, polkrožen, ploščat, okrašen z vrezi in luknjicami, jantar rdeče barve, R 12793 (*t. 2: 7; sl. 11*)
 - *školfjka*, jantar rjave barve, R 12794 (*t. 2: 4*)
 - *kocka*, igralna, z vrezanimi krogi s piko v sredini, jantar zlatorumenordeče barve, R 12795
 - *kocka*, igralna, z vrezanimi krogi s piko v sredini, jantar rjave barve, R 12796 (*t. 2: 6*)
 - *kocka*, igralna, z vrezanimi krogi s piko v sredini, jantar rumenordeče barve, R 12797
 - del *jagode*, ploščate, preluknjane, jantar zlatorumenordeče barve, R 12798
 - *jagoda*, stožčasta, preluknjana, jantar rumenorjave barve, R 12799 (*t. 2: 5*)
 - *jagoda*, stožčasta, preluknjana, jantar rdeče barve, R 12800
 - *jagoda*, ploščata, preluknjana, jantar zlatorumenorjave barve, R 12801
 - *preslica*, dve ploščati, konveksni in 19 valjastih jagod je nanizanih na bronasto žico z odebeljenima zaključkoma, jantar zlatorumenorjave, rjave in rdeče barve, R 12802 (*t. 2: 8*)
 - *škatlica s pokrovom*, pravokotna, z ročajem in s stebričkom v sredini, s plastičnim okrasom rastlinske kite in Meduzine glave, jantar rumenorjave barve, pokrov je poškodovan, R 12803 (*sl. 12*)
 - *ploščica* s plastično upodobitvijo psičke z mladičema, jantar zlatorumenorjave barve, R 12804
 - knjižica s petimi listi, kost, R 12805
 - *kos*, neobdelan, jantar zlatorumene barve, R 12806
 - *dišavnica*, ploščata, s čepkom in podstavkom, okrašena s plastičnim listom in z vrezi, jantar rjave barve, R 12807 (*t. 2: 9*)
 - 84 igel, kost, R 12808
 - dve šivanki, bron, R 12809-12810
 - dva glavnik, kost, R 12811-12812
 - trije prstani, opal, R 12813-12815.
34. Ptuj, Srednješolski center, ob grobu 10/1977⁵²
- *znamka*, ploščata, jantar, R 13615.
35. Ptuj, Rabelčja vas, parc. 200, grob 210/1978 (žgan)⁵³
- krožnik, R 15304
 - lonec, R 15305
 - ostanki sadja, R 15306
 - dišavnica, R 15307
 - steklo, R 15308
 - oljenka, pečatna, R 15309
 - *prstan*, gladek, s plastično upodobitvijo ženske glave, jantar rdeče barve, R 15310 (*t. 1: 17; sl. 13*)
 - keramika, R 15311
 - klini, železo, R 15312-15313.
36. Ptuj, Rabelčja vas, parc. 200⁵⁴
- *jagoda*, okrašena z vrezi, jantar rjave barve, R 14569 (*t. 1: 18*).
37. Ptuj, Gasilski dom, grob 5/1977 (žgan)⁵⁵
- dva novca
 - dve apliki, bron, R 16856
 - *prstan*, gladek, s plastično upodobitvijo Amorja s krilci, jantar rjave barve, R 16857 (*t. 2: 10; sl. 14*)
 - *prstan*, gladek, s plastično upodobitvijo ležečega psa, poškodovan, jantar rumenorjave barve, R 16858 (*t. 2: 11*)
 - del *prstana*, gladkega, s plastično upodobitvijo, jantar, R 16859
 - *prstan*, gladek, s plastično upodobitvijo ženske glave, jantar rdečerjave barve, R 16860 (*t. 2: 12; sl. 15*)
 - *prstan*, gladek, s plastično upodobitvijo Amorja in Psihe, jantar rdeče barve, R 16861 (*t. 2: 15; sl. 16*)
 - del *prstana*, gladkega, s plastično upodobitvijo dveh glav, jantar, R 16862
 - *prstan* z vitimi kanelurami, na vrhu ravno odrezan, z vdolbinico s stekleno ploščico, jantar, R 16863
 - *prstan* z vdolbino za okrasni vložek, jantar, R 16864
 - del *prstana*, jantar, R 16865
 - *prstan*, gladek, na vrhu sploščen, jantar zlatorumenorjave barve, R 16866 (*t. 2: 13; sl. 17*)
 - *prstan* s sedmimi sploščenimi okroglimi odebelitvami, jantar rdeče barve, R 16867 (*t. 2: 14; sl. 18*)
 - *preslica*, diskasti, valjaste in ploščate jagode so nanizane na bronasto žico, jantar rjave in rdeče barve, R 16868 (*t. 2: 16*)
 - *preslica*, diskasta, bikonična, valjasta in ploščate jagode so nanizane na bronasto žico, jantar rjave in rdeče barve, R 16869 (*t. 2: 17*)
 - dva vrčka, R 16870-16871
 - krožnik, R 16872
 - pokrov, R 16873
 - skledica, R 16874
 - pokrov, R 16875
 - oljenka, pečatna, R 16876

⁵⁰ Z. Šubic, *Var. spom.* 17-19/1, 1974, 152 s.

⁵¹ Z. Šubic, *Var. spom.* 17-19/1, 1974, 216; Jevremov (op. 11) 34 s, št. 39, 46, 49, 57, 58, 60-62; Vomer Gojkovič (op. 10) 94 ss, 102 s, sl. 34, 35, 37, 38, 40, 64-66; M. Vomer-Gojkovič, N. Kolar, *Archaeologia Poetovionensis* (1993) 57, sl.

⁵² I. Mikl-Curk, *Var. spom.* 22, 1979, 307 ss.

⁵³ Kujundžić 1982 (op. 14) 35, t. 16; 12; 32; 7; Jevremov (op. 11) 35, št. 48; Vomer Gojkovič (op. 10) 95, sl. 39.

⁵⁴ Kujundžić 1982 (op. 14) 57, št. 8, t. 31; 5.

⁵⁵ Jevremov (op. 11) 35, št. 47, 50-54, 56, 59; Jevremov 1985 (op. 13); Vomer-Gojkovič, Kolar (op. 51) 62, sl.

- oljenka, reliefna, R 16877
 - dve dišavnici, steklo, R 16878-16879
 - kos, z vrezi oblikovan (datelj), jantar rdečerjave barve, R 16880 (t. 2: 18)
 - ročaj vedrice, bron, R 16881
 - falera, bron, R 16882
 - obroček, bron, R 16883
 - štiri falere, bron, R 16884-16887
 - obroček, bron, R 16888
 - obroček s trnom, bron, R 16889
 - zapah, bron, R 16890
 - ključ, bron, R 16891
 - ploščica, železo, R 16892
 - pločevina, okrašena, bron, R 16893
 - ogledalo, R 16894
 - obroček s pletenino, R 16895
 - pletenina, bron, R 16896-16898
 - falera, bron, R 16899
 - trije deli obročkov, bron, R 16900-16902
 - deli dveh oljenk, reliefnih, R 16903-16904
 - deli oljenk, R 16905
 - deli dveh dišavnic, steklo, R 16906-16907
 - steklo, R 16908
 - igla, kost, R 16909
 - žebli, železo, R 16910-16921
 - steklo, R 16922.
38. Ptuj, Dijaški dom, ob grobu 28/1981⁵⁶
- *prstan* s prečnimi rebri in vrezi, jantar rjave barve (t. 3: 1).
39. Ptuj, Rabelčja vas - zahod, grob 29/1981 (skeleton - rimsko žarno grobišče)⁵⁷
- *obesek*, izrezljan, jantar rjave barve (t. 3: 3)
- ogrlica, valjaste in ploščate jagode z belimi vrezi, gagat (t. 3: 3)
- dva uhana, zlato
- dišavnica, steklo.
40. Ptuj, Mežanova ulica, grob 1/1982 (dva skeleta)⁵⁸
- dva novca, Vespazijan, Domicijan
- verižica, zlato
- uhan, zlato
- prstan, srebro
- *obesek*, valjast, jantar rumenorjave barve (t. 3: 2)
- igla, kost.
41. Ptuj, Obvoznica, grob IV/1988 (skeleton)⁵⁹
- dva uhana, zlato
- 19 jagod, ploščate, jantar, in dve narebreni iz steklene paste (t. 3: 5)
- *obesek*, profiliran, jantar (t. 3: 4)
- obesek, čekan
- žica, srebro
- žica, bron
- medaljon, srebro, karnool.
42. Ptuj, Obvoznica, grob 7/1988 (žgan)⁶⁰
- štiri pokrovi
- dve kadilnici
- lončki
- krožniki
- oljenke
- ključ, železo
- žebli, železo
- vazica, steklo
- bučka, steklo
- *prstan* s plastično upodobitvijo ležečega psa, jantar rumenordeče barve (t. 3: 6; sl. 19)
- *prstan* s plastično upodobitvijo dečka s psom, jantar rdeče barve (t. 3: 10; sl. 20)
- del *igle*, poševno nažlebljene, jantar (t. 3: 8)
- *preslica*, diskasta, ploščate in valjaste jagode so nanizane na bronasti žici, jantar rdeče in rjave barve (t. 3: 9)
- *preslica*, diskasta, ploščate in valjaste jagode so nanizane na bronasti žici, jantar rdeče in rjave barve
- *posodica*, kozmetična, poševno nažlebljena, tulasta, jantar (t. 3: 12)
- *škatlica* brez pokrova, šestkotna, jantar rdeče barve (t. 3: 11; sl. 21)
- *pladenj* s plastično upodobitvijo gosi in ribe, jantar zlatorumenorjave barve (t. 3: 13; sl. 22)
- *skoljka*, jantar rjavordeče barve (t. 3: 7; sl. 23)
- steklenička s plastičnimi portreti genijev, steklo temnorjave barve (t. 3: 14; sl. 24).
43. Ptuj, Rabelčja vas - zahod, grob/1981 (žgan)⁶¹
- sedem jagod nepravilnih oblik, jantar.

Römische Bernsteinfunde aus Ptuj

Zusammenfassung

Das Gebiet der Gemeinden Ormož und Ptuj ist schon von alters her für seine archäologischen Reste bekannt. Die günstige geographische Lage zwischen den Alpen und dem Osten, zwischen Pannonien und Italien machte schon in der Vorgeschichte die Besiedlung dieses Gebietes möglich, die

übrigens noch heute fortgesetzt wird. Durch diese Gegend führte einst die berühmte Bernsteinstraße, an der auch die Stadt Ptuj liegt.

Als eine der größeren Fundstellen von Gegenständen aus Bernstein kann die römische Colonia Ulpia Traiana Poetov

⁵⁶ M. Vomer Gojkovič, *Antične obzidane grobne parcele na zgladu Poetovia* (Diplomska naloga, 1983); ista, Grobišče pri Dijaškem domu v Rabelčji vasi na Ptuj, *Ptuj. zbor.* 6, 1996, 266, t. 10: 8.

⁵⁷ Tušek (op. 15) 406, t. 4: 3.

⁵⁸ Tušek (op. 15) 406 s. t. 7: 6.

⁵⁹ Tušek (op. 17) 399 ss, t. 17: 5,8.

⁶⁰ Tušek (op. 17) 394 ss, t. 14, sl. 18-22.

⁶¹ Grob bo v celoti objavil Ivan Tušek.

vio betrachtet werden, obwohl da der Bernstein nur als Beigabe in Gräbern oder daneben gefunden wurde. Es gibt auch einige Zufallsfunde, die vermutlich auch in Gräberfeldern gefunden wurden.¹

Am Ende des vorigen Jahrhunderts bewahrte man die archäologischen Funde aus dem Gebiet Ptuj-Ormož im Grazer Landesmuseum auf, wo noch heutzutage viele Bernsteinfunde, vor allem aus dem römischen Gräberfeld in Hajdina, zu finden sind.²

Recht interessant sind verschiedene Perlen, einfache und geschmückte (Katalog Nr. 1; *Abb. 1*),³ und sieben Bernsteinanhänger verschiedener Formen (Katalog Nr. 6; *Abb. 2*).

Den Gräbern, deren Fundangaben erhalten sind, wurden mehrere Bernsteingegenstände beigegeben.⁴

Im Grab 1, das Franc Ferik auf dem Hajdinsko polje ausgegraben hat (Katalog Nr. 4),⁵ wurden vier Bernsteinfingerringe gefunden. Einer davon weist oben einen Frauenkopf auf, ein anderer hingegen die Gestalt Amors mit einem Löwenfell. Die Fingerringe datieren aus dem ersten Jahrhundert.

Interessant ist auch das 1893⁶ freigelegte Grab 18 (Katalog Nr. 13). Darin befanden sich zwei Bernsteinplättchen: auf dem einen ist ein Mädchenreliefkopf im Profil dargestellt, das zweite läßt auf der einen Seite das Relief eines Fisches, auf der anderen indes eingeritzte Zweige erkennen. Aus demselben Grab stammen auch eine kleine Bernsteinamphore und zwei Bernsteinmuscheln. Die Grabbeigaben werden in die zweite Hälfte des ersten und den Anfang des zweiten Jahrhunderts datiert.

Eine häufige Beigabe in diesen Gräbern sind auf eine Bronzenadel gesteckte Bernsteinperlen, Spinnrocken genannt (Katalog Nr. 9; *Abb. 3*). Sie wurden den Gräbern aus dem ersten und zweiten Jahrhundert beigegeben. Auch verschiedene geformte Nadeln sind eine häufige Grabbeigabe des Hajdiner Gräberfeldes (Katalog Nr. 17; *Abb. 5*), wie z. B. verschiedene Fingerringe (Katalog Nr. 11; *Abb. 4*), auch unbearbeitete Bernsteinstücke oder Bernsteine mit Spuren von Anfangsbearbeitung;⁷ einige davon sind im Regionalmuseum Ptuj aufbewahrt (Katalog Nr. 22; *Taf. 1: 7; Abb. 6*).⁸

Die Umgebung des III. Mithräums in Zgornji Breg ist eine der reichsten Fundstellen von Poetovio. Es wurden hier folgende Gegenstände gefunden: eine Bernsteinschachtel ohne Deckel (Katalog Nr. 22; *Taf. 1: 8*),⁹ ein Fingerring mit quer verlaufenden Rippen (Katalog Nr. 23; *Taf. 1: 11*),¹⁰ ein zweiter Fingerring mit der Darstellung eines liegenden Hundes (Katalog Nr. 24; *Taf. 1: 12; Abb. 7*)¹¹ und mehrere Bernsteinperlen (Katalog Nr. 18): walzenförmige (*Taf. 1: 1*), flache (*Taf. 1: 2*) und faßförmige (*Taf. 1: 3*).

Eines der reichsten Gräber mit Bernsteinbeigaben wurde 1973 in Zgornja Hajdina gefunden (Katalog Nr. 33; *Abb. 8*).¹² Neben den üblichen Gegenständen, die man dem Verstorbenen beilegte, wurden auch reliefverzierte Bernsteinfingerringe hineingelegt. Das Motiv eines Frauenkopfes kommt in den Gräbern Poetovios mehrmals vor, wie auch das Motiv eines liegenden Hundes (*Taf. 2: 3; Abb. 10*) und gerippte Fingerringe (*Taf. 2: 2; Abb. 9*). In dieses Grab wurden auch zwei Plättchen hineingelegt, das erste ist ein Anhänger mit eingraviertem Ornament (*Taf. 2: 7; Abb. 11*) und das zweite stellt das Relief einer liegenden Hündin mit zwei Jungen dar. Häufige Beigaben sind auch Bernsteinmuscheln (*Taf. 2: 4*), -spinnrocken (*Taf. 2: 8*) und -perlen (*Taf. 2: 5*). Die Besonderheit dieses Grabes sind drei Spielwürfel mit ein-

gravierten Punkten. Die Bernsteinschachtel mit Deckel ist mit einer Pflanzenflechte verziert (*Abb. 12*). Die Schachtel trägt in der Mitte der Rückseite einen Medusakopf. In der Mitte der Schachtel befindet sich ein kleiner Pfeiler. Man brauchte die Schachtel wahrscheinlich zum Aufbewahren von Fingerringen. Dem Verstorbenen wurde auch ein Bernsteinfläschchen beigelegt - eine Gewürzbüchse mit zwei Griffen, einem Zapfen und Sockel (*Taf. 2: 9*). Auf der Vorderseite ist das Fläschchen mit einem Blatt umwickelt. Diese Grabeinheit stammt aus dem 2. bis 3. Jahrhundert.

Ein zweites, ebenso reiches Grab wurde 1977 beim Bau des Feuerwehrhauses (slow. Gasilski dom) gefunden (Katalog Nr. 37).¹³ Im Grab gab es vier reliefverzierte Bernsteinfingerringe, auf denen folgendes dargestellt war: Amor mit Flügeln (*Taf. 2: 10; Abb. 14*), ein liegender Hund (*Taf. 2: 11*), ein Frauenkopf (*Taf. 2: 12; Abb. 15*) sowie Amor und Psyche (*Taf. 2: 15; Abb. 16*). Im Grab wurden auch glatte Bernsteinfingerringe (*Taf. 2: 13; Abb. 17*) und ein Fingerring mit runden Verdickungen gefunden (*Taf. 2: 14; Abb. 18*), ferner zwei Bernsteinspinnrocken (*Taf. 2: 16, 17*) und ein mit Einschnitten gestaltetes Bernsteinstück (*Taf. 2: 18*). Dieses Grab datiert aus dem ersten oder zweiten Jahrhundert.

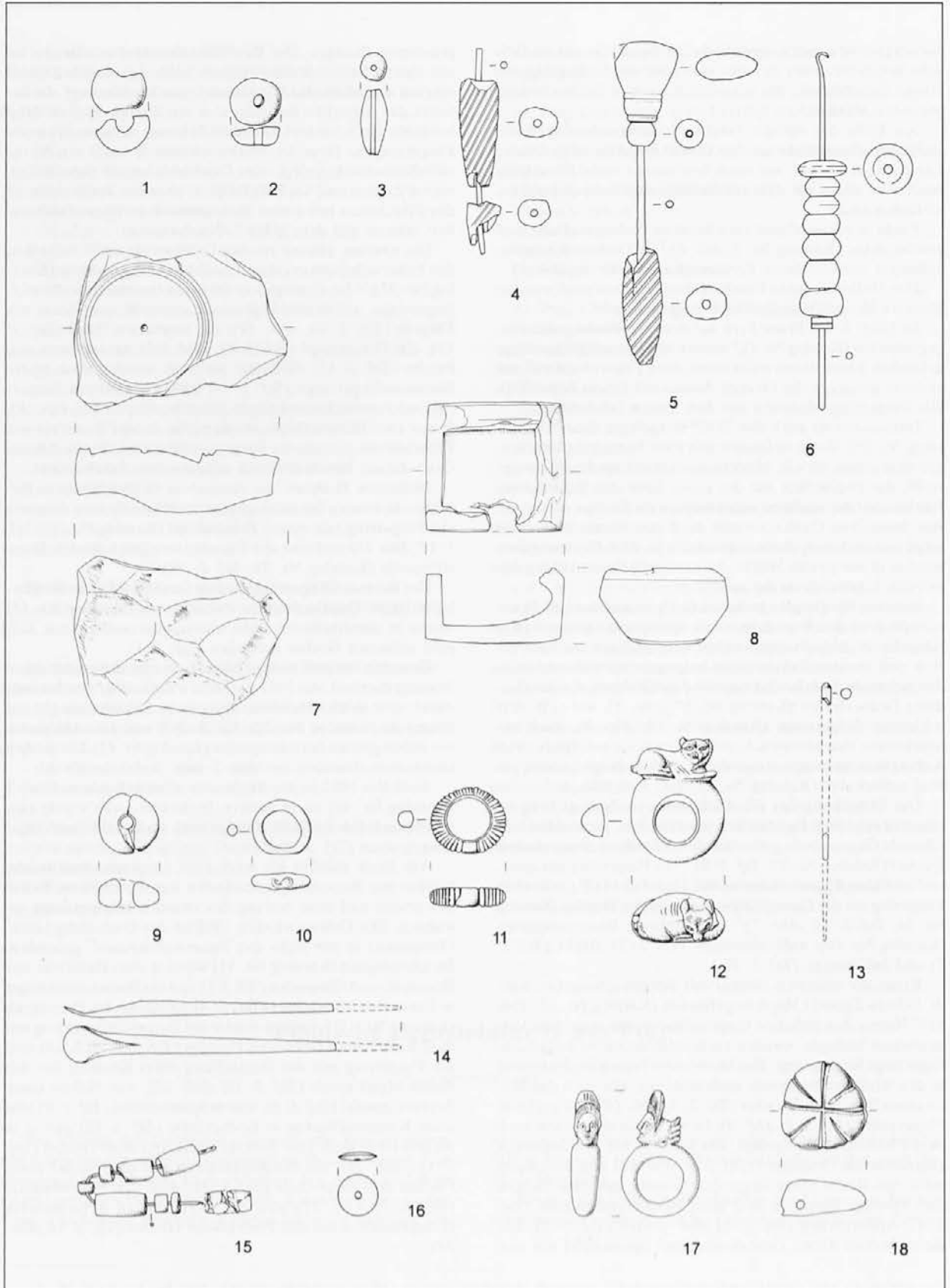
Mehreren Gräbern des römischen Gräberfeldes in Rabelja vas wurden Bernsteingegenstände beigegeben, darunter ein Fingerring mit einem Frauenkopf (Katalog Nr. 35; *Taf. 1: 17; Abb. 13*) und eine mit Einschnitten geschmückte Bernsteinperle (Katalog Nr. 36; *Taf. 1: 18*).¹⁴

Der Bernsteinfingerring aus dem Gräberfeld beim Schülerheim (slow. Dijaški dom) in Rabelja vas (Katalog Nr. 38) wurde in unmittelbarer Nähe eines ausgeraubten, mit Ziegeln gebauten Grabes gefunden (*Taf. 3: 1*).

Bernstein war eine häufige Beigabe auch im nahen römischen Brandgräberfeld, das 1981 entdeckt wurde. Hier wurden entdeckt: eine reiche Halskette mit einem Reliefanhänger aus Bernstein (Katalog Nr. 39; *Taf. 3: 3*)¹⁵ und eine Halskette mit sieben großen Bernsteinperlen (Katalog Nr. 43). Die beiden Halsketten stammen aus dem 2. bzw. 3. Jahrhundert.

Auch das 1982 in der Mežanova ulica gefundene Grab 1 (Katalog Nr. 40) ist so datiert. In diesem Grab wurde zwischen den Gold- und Silberfunden auch ein Bernsteinanhänger ausgegraben (*Taf. 3: 2*).¹⁶

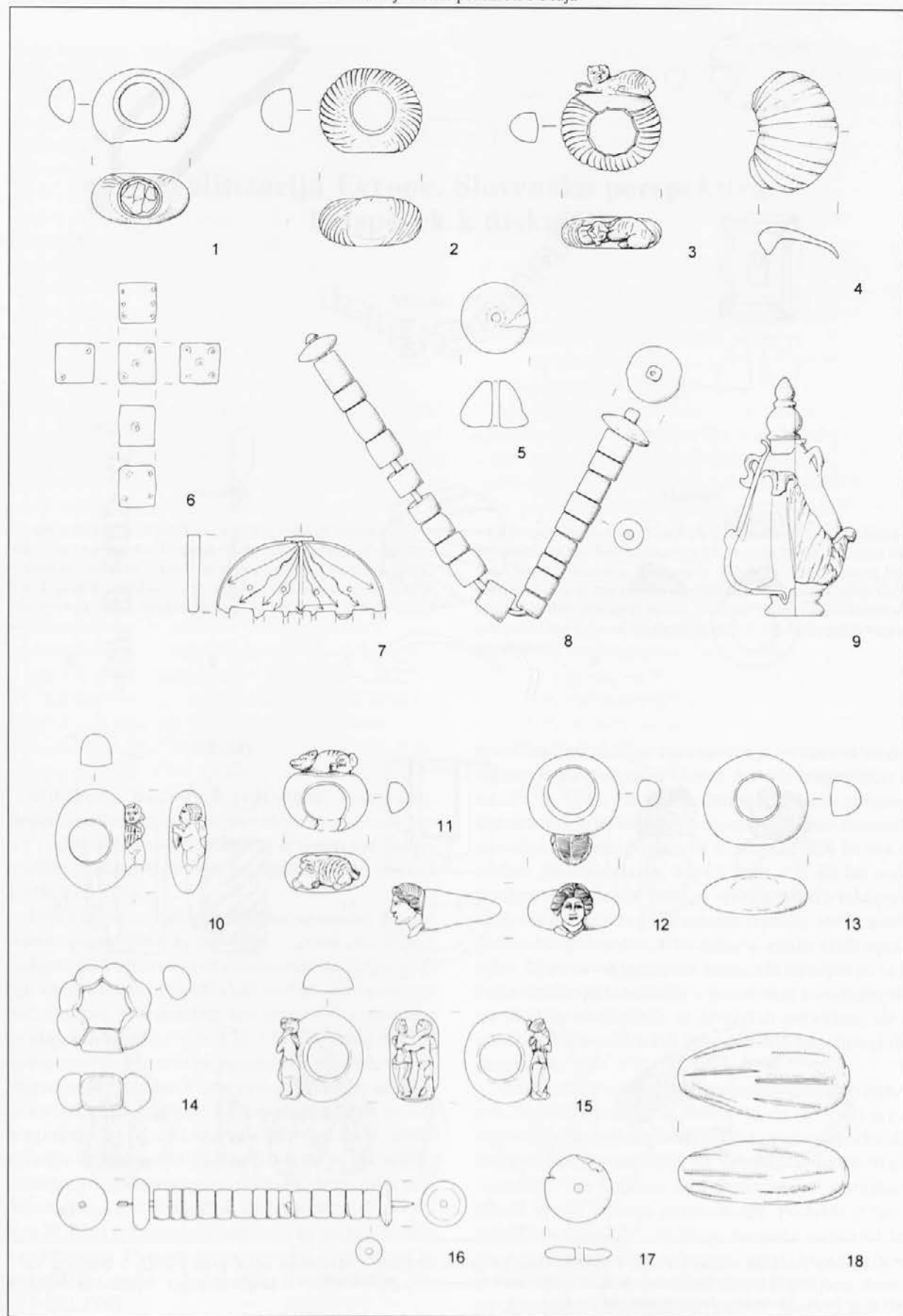
Am Ende möchte ich noch zwei ausgesprochen reiche Gräber mit Bernsteingegenständen aus der zweiten Hälfte des ersten und dem Anfang des zweiten Jahrhunderts erwähnen. Die Gräber wurden 1988 an der Umleitung (slow. Obvoznica) in der Nähe des Feuerwehrhauses¹⁷ gefunden. Im Skelettgrab (Katalog Nr. 41) wurden eine Halskette aus Bernstein- und Glasperlen (*Taf. 3: 5*) und ein Bernsteinanhänger in Form einer Schachtel (*Taf. 3: 4*) entdeckt. Im Brandgrab (Katalog Nr. 42) kommen wieder ein Bernsteinfingerring mit dem Relief eines liegenden Hundes (*Taf. 3: 6; Abb. 19*) und ein Fingerring mit der Darstellung eines Knaben, der mit einem Hund spielt (*Taf. 3: 10; Abb. 20*), vor. Neben einer Bernsteinnadel (*Taf. 3: 8*), einem Spinnrocken (*Taf. 3: 9*) und einer Kosmetikbüchse in Köcherform (*Taf. 3: 12*) gab es in diesem Grab noch eine Toilettenschachtel ohne Deckel (*Taf. 3: 11; Abb. 21*), ein Bernsteintablett mit dem Relief eines Fisches und einer Gans (*Taf. 3: 13; Abb. 22*), eine Muschel (*Taf. 3: 7; Abb. 23*) und ein durch Hitze deformiertes Glasfläschchen mit den Porträts der Genien (*Taf. 3: 14; Abb. 24*).

T. 1: Rimske jantarne najdbe s Ptuja. 1-3,7,8,10-12 Ptuj; 4-6 Zgornji Breg, parc. 290/1/1903, prostor 14 pri stavbi A, grob; 9 Zgornji Breg, parc. 290/1908-1909; 13 Ljutomerska cesta, grob 1/1962; 14 Naselje bratov Reš, grob 1/1966; 15,16 Spodnji Breg, parc. 318/3, grob 1/1967; 17 Rabelčja vas, parc. 200, grob 210/1978; 18 Rabelčja vas, parc. 200. - 4,5,15 jantar in bron, 6 jantar, gagat in bron, drugo jantar. M. = 1:2.

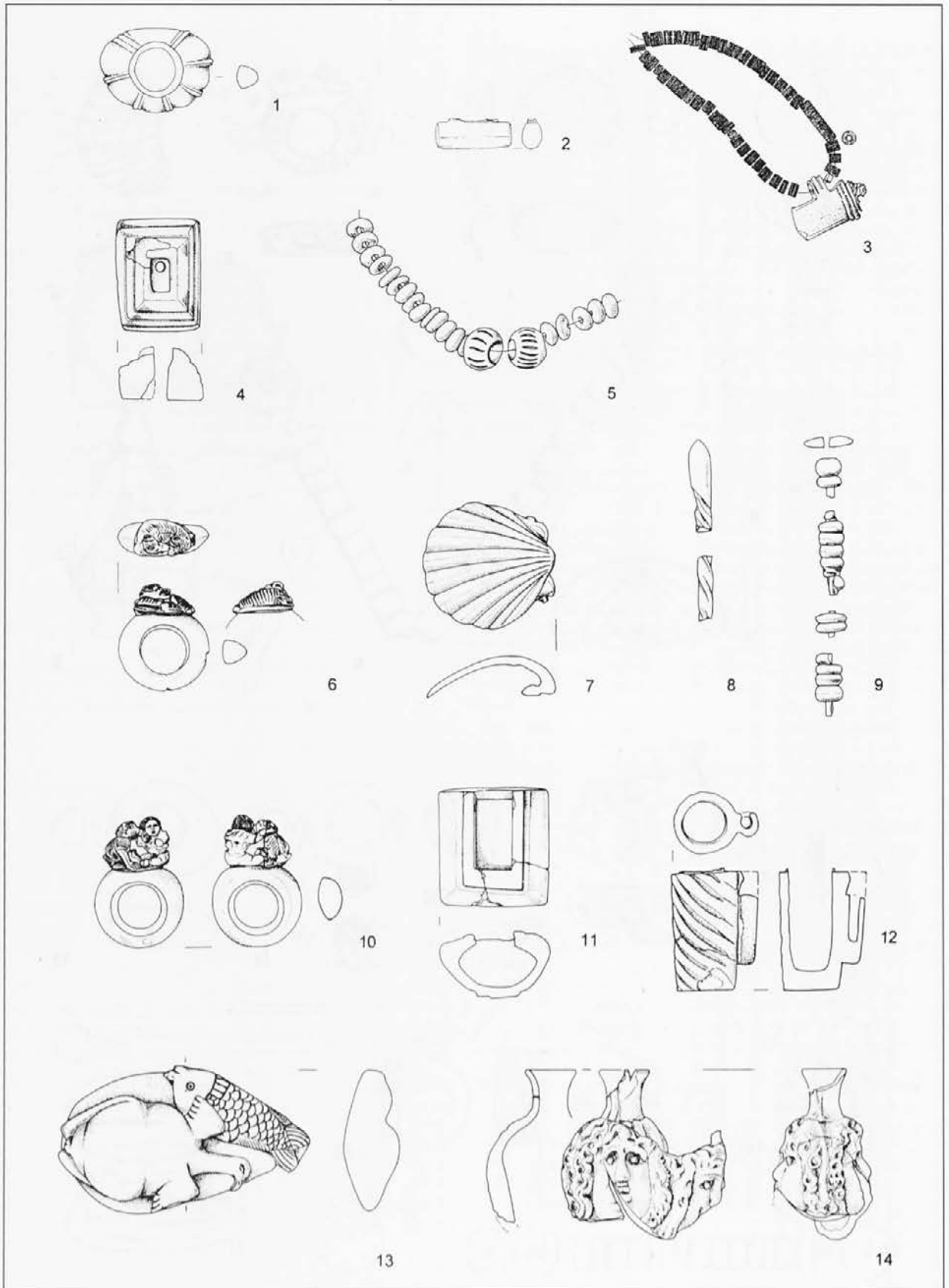
Taf. 1: Römische Bernsteinfunde aus Ptuj. 1-3,7,8,10-12 Ptuj; 4-6 Zgornji Breg, Parz. 290/1/1903, Raum 14 bei Gebäude A, Grab; 9 Zgornji Breg, Parz. 290/1908-1909; 13 Ljutomerska cesta, Grab 1/1962; 14 Naselje bratov Reš, Grab 1/1966; 15,16 Spodnji Breg, Parz. 318/3, Grab 1/1967; 17 Rabelčja vas, Parz. 200, Grab 210/1978; 18 Rabelčja vas, Parz. 200. - 4,5,15 Bernstein und Bronze, 6 Bernstein, Gagat und Bronze, das Übrige Bernstein. M. = 1:2.

Rimski jantarni predmeti s Ptuja

T. 2: Rimske jantarne najdbe s Ptuja. 1-9 Zgornja Hajdina, grob 24/1973; 10-18 Gasilski dom, grob 5/1977. - 1 jantar, steklo in kovina, 8,16 jantar in bron, drugo jantar. M. = 1:2.

Taf. 2: Römische Bernsteinfunde aus Ptuj. 1-9 Zgornja Hajdina, Grab 24/1973; 10-18 Gasilski dom, Grab 5/1977. - 1 Bernstein, Glas und Metall, 8,16 Bernstein und Bronze, das Übrige Bernstein. M. = 1:2.

T. 3: Rimske jantarne najdbe s Ptuja. 1 Dijaški dom, ob grobu 28/1981; 2 Mežanova ulica, grob 1/1982; 3 Rabelčja vas - zahod, grob 29/1981; 4,5 Obvoznica, grob IV/1988; 6-14 Obvoznica, grob 7/1988. - 3 jantar in gagat, 5 jantar in steklo, 9 jantar in bron, 14 steklo, drugo jantar. M. = 1:2.

Taf. 3: Römische Bernsteinfunde aus Ptuj. 1 Dijaški dom, neben dem Grab 28/1981; 2 Mežanova ulica, Grab 1/1982; 3 Rabelčja vas - zahod, Grab 29/1981; 4,5 Obvoznica, Grab IV/1988; 6-14 Obvoznica, Grab 7/1988. - 3 Bernstein und Gagat, 5 Bernstein und Glas, 9 Bernstein und Bronze, 14 Glas, das Übrige Bernstein. M. = 1:2.